

RAGLJANJE

ŠEGA RAGLJANJA NA SLOVENSKEM

Šega ragljanja na Slovenskem se je ohranila v času Vélikega tedna. Prvi del tedna je delaven, saj je treba postoriti vse polno priprav na velikonočno praznovanje. Medtem ko so gospodinjice čistile hišo, prekopavale vrt, pripravljale praznična jedila, moški hitijo s prvimi poljskimi deli, kajti od velikonočnega četrta do torka poljsko delo po starem ni bilo dovoljeno. Še bolj v pričakovanju živijo šolski fantiči, ki so se pripravljali na blagoslovljen ogenj, ragljanje in strašenje boga.

Že na Veliki četrtek zvečer pa so utihnili cerkveni zvonovi v spomin na dan, ko "je umrl Bog". Premolk zvonov je za naše prednike pomenil pretresljiv dogodek, na katerega so navezali vrsto šeg in verovanj. Stari ljudje so se ponekod v velikem tednu baje bali celo umreti, ker jim tedaj ne bi moglo zvoniti.

Namesto zvonov se je oglasila velika raglja. Njen glas je dal znamenje za začetek vélikega posta. Resnobo Velikega petka je ljudstvo še dolgo ohranilo na vse petke v letu, ko se je na mizo postavila tudi brezmesna jed.

Ragljanje je bilo že od nekdaj tudi veliko veselje fantičev, ki so si vsak zase priskrbeli različna ropotala. Raglje poznajo na vsem slovenskem ozemlju in imajo različna imena, ki ponazarjajo njihovo funkcijo: brenča, ropotec, drglja, klepetalo, škrtiča ... Ropotale so med večernicami v cerkvi in izven nje, z njimi so oznanjali tudi ure dneva.

Ragljanje na Veliki petek je bila zlasti navada v Trziču, kjer v zvoniku niso imeli stolpne raglje. Zato se je ob določeni uri pred cerkvijo zbrala cela četa dečkov ragljačev, ki so od ondod v vrstah korakali po vseh tržkih ulicah in naznanjali čas molitve. Male ragljarje so vodili ministranti. Dečki so pred Damulnekom dobili velik kos kruha in kozarec rdeče češminove vode.

Med raznovrstnimi ragljami so zlasti zanimive tiste, ki so imele obliko križa. Nanj je bil pritrjen jermen, da si je otrok ragljo obesil okrog vratu ali pa čez ramo. Takšno ragljo hrani tudi Tržiški muzej. Nanjo se raglja tako, da se z roko v taktu vrti vreteno.

(Povzeto po knjigi Nika Kureta: Praznično leto Slovencev, Družina, Ljubljana 1989)

Tita Porenta,
višja kustosinja

TRŽIŠKI RAGLJAČI

Tržiški ragljači so bili dolga leta vse do odjuge v nazorskem pogledu devetdesetih let prejšnjega stoletja potisnjeni v ožji krog cerkvene stavbe in njene okolice. Le nekaj najbolj vztrajnih in po svoje pogumnih dečkov je na Véliki teden naredilo obhod z ragljami za Virjem in v značilnem taktu pod vodstvom prekaljenga ragljača naznanjalo dnevne ure namesto »zavezanih zvonov«.

Leta 1989 pa smo v Tržiškem muzeju dobili "zeleno luč" za javno predstavitev tega običaja. Župnijski upravitelj, g. Franc Maček, je s prižnice povabil k sodelovanju vse otroke, ki bi želeli ragljati. Uspelo nam je animirati tudi RTV Slovenijo, da je s svojo ekipo prišla v Trzič na Véliki petek 1989. Posneli so oddajo, ki je, žal, do danes še niso predvajali na malih ekranih. Ob tem se spominjam kratke anekdote ob snemanju:

Kamerman se je postavil (po prejšnjem dogovoru) na določeno mesto. Ragljači so krenili po ustaljenem poteku, za kamermana presenetljivo zgodaj in v hitrem tempu. Kolona je "ušla" očesu kamere, in vodja snemanja je zahteval, da se "vaja" ponovi. Po mučni zadregi smo se organizatorji dogovorili s snemalci, da ne gre za neko "kmečko ohcet", ki jo lahko ponavljamo v brezkončnost, ampak za avtentičen verski obred, zato naj ga tako tudi snemajo. Potem je šlo v redu. Otroci so ragljali z različnimi oblikami ragelj, da je bilo veselje, snemalci so se pa malo hitreje "obrnili".

Toliko ragljačev kot tedaj jih zlepa ne bo več. Ali pa?

Janez Šter,
višji kustos

Besedilo: Janez Šter, Tita Porenta in Melanija Primožič
Fotografije: Raglje na križ in na kvadučke iz zbirke Tržiškega muzeja
Oblikovnje: Ignac in Miha Prmožič
Prelom in tisk: Tiskarna Uzar Trzič
Založil: Tržiški muzej ob pomoči Občine Trzič, 2004
Zanj: M. Primožič

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana
398.332.12 (497.4 Trzič)

ŠTER, Janez

Ragljanje / šbesedilo Janez Šter, Tita Porenta in Melanija Primožič ; fotografije Raglje na križ in na kvadučke iz zbirke Tržiškega muzejač. - Trzič : Tržiški muzej, 2004

1. GL. stv. nasl. 2. Porenta, Tita 3. Primožič, Melanija
213139200

RAGLJANJE V TRŽIČU

Ragljanje v Trziču ni zgolj šega. Je več. Je dogodek.

Doživljanje velikega tedna, velike noči je čas samopotrjevanja in nenazadnje primerjanja z minljivim, zdajšnjim in prihodnjim.

Prav to slednje je središčno v kontekstu šega kot dogodka, ki sega po sedanjem živem vedenju na prelomu 20. stoletja, časa po prvi svetovni vojni in predvsem obdobja pred drugo svetovno vojno, ko je bilo ragljanje najbolj množično in tudi tehnično razvito, in sicer zaradi različnih oblik ragelj, od katerih so se v naš čas ohranile predvsem tiste na "križ" in "kvadučke", množično pa zaradi velikega števila ragljačev.

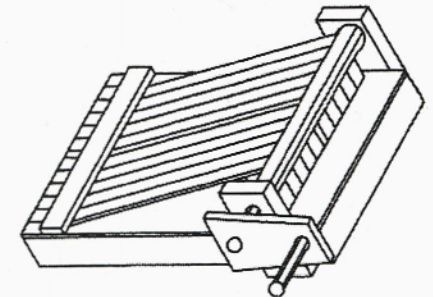
V Trziču so ragljali od zmeraj in ragljajo tudi danes. Obreda ni prekinila niti druga svetovna vojna ne obdobja po njej, čeprav uradno v tem času ragljanje ni bilo dovoljeno. Bilo pa je v ljudeh toliko spoštovanja, da je tudi v tistih časih tako kot danes nekako šlo.

Šego so v naš čas obdržali predvsem "gasarji" – otroci, ki jih ragljanje osmišlja in lokacijski identificira.

Skratka raglja z ragljanjem in žal z zobom časa načet in delno izgubljen božji grob v tržiški farni cerkvi so nepogrešljivi zunanji dogodki, podobe in svetovi, brez katerih velike noči kot praznika verske in kulturne identitete ni.

Ta NI pa je še posebno poudarjen pri generacijah, ki so z opisanim bogastvom doživljale ta nepozabni vigerdni čas.

Melanija Primožič,
direktorica

"gasarji" – otroci, doma v tistem delu Trziča, ki mu domačini pravijo Gasa.